

ANY MARTA MATA

TERTÚLIES. ANY 2016

Introducció

El mes de juny de l'any 2016, Marta Mata Garriga, hauria celebrat els noranta anys, però malauradament en feia deu que ens havia deixat. Des del Patronat de la Fundació que porta el seu nom, vam acordar que dedicaríem l'any a la seva memòria, organitzant alguns actes, entre els quals aquestes tertúlies, que ens ajudessin a reflexionar, a dialogar, a pensar en el futur, i també a gaudir del dia a dia, atès que ella era una dona sàvia i treballadora, i també li agradava fruit de les petites coses que donen plaer i felicitat.

En acabar l'any 2016, es va acordar prorrogar l'Any Marta Mata al 2017, i les tertúlies van continuar.

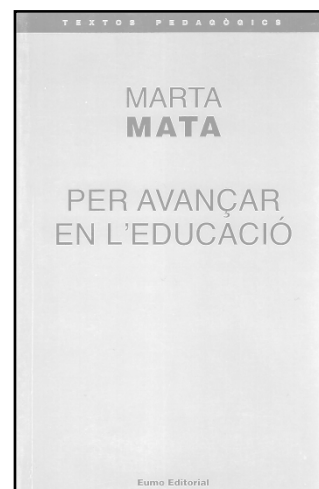
Les set tertúlies realitzades, el resum de les quals trobareu en aquest recull, es basen en articles i conferències de la Marta Mata inclosos gairebé tots al llibre *Per avançar en educació*, editat per Eumo l'any 2010. El contingut del llibre el va preparar el Patronat de la Fundació Àngels Garriga (ara Fundació Marta Mata), seleccionant un conjunt d'articles i conferències seves, precedits per un estudi en profunditat sobre el pensament i l'obra de la pedagoga, els autors del qual són Joan Soler i Núria Simó, professors de la Universitat de Vic.

El pensament de la Marta Mata, malgrat que fa anys que va escriure aquests textos, és d'actualitat, perquè era una dona avançada en el seu temps, ben informada i connectada amb els corrents pedagògics d'Europa i del món.

Amb aquesta publicació desitgem que continuï viu en la memòria de tothom el treball fet per Marta Mata al llarg dels seus vuitanta anys de vida. En els debats hi trobareu paràgrafs en cursiva que són paraules de Marta Mata.

Alguns dels articles en què es basa cada tertúlia, els podeu trobar al llibre, a la pàgina web de la FMMG, www.fundaciomartamata.org –Activitats- Tertúlies 2006 i 2007, i/o a www.martamata.cat

Saïfores, novembre de 2018

L'Escola Pública

29.2.2016

M. Assumpta Baig obre la sessió posant de manifest que Marta Mata sempre deia que a més de treballar, a la Fundació també s'ha de gaudir. I avui s'inaugura el conjunt de debats de l'Any Marta Mata, fent totes dues coses.

Es pren com a base del debat l'article *L'Educació Pública. L'Escola Pública*, text del discurs de Marta Mata en l'acte que la proclamava doctora Honoris Causa de la Universitat Autònoma de Barcelona, el 5 de maig del 1995.

M. Assumpta Baig en llegeix aquest paràgraf:

Que per ser realment escola pública, l'escola ha de tenir els requisits que li permetin afrontar l'educació de tots i cada un dels infants, amb èxit, l'èxit d'ajudar-los a ser persones, ciutadans actius d'aquest món.

Escola pública /Escola concertada

S'assenyala que allò que més caracteritza l'escola pública és la varietat i abundància de les bones pràctiques, amb models molt diversos, segons cada cas i situació.

En general, l'escola concertada marca allò que el mestre ha de fer i, en alguns casos, es va canviant el model al llarg del temps. Atès que els seus mestres han de seguir les pautes marcades, fan pocs canvis, i a l'escola no li és difícil canviar el model.

A l'escola pública hi ha llibertat, característica que pot ser positiva o negativa, segons l'actuació de cada mestre i del funcionament de l'equip, però normalment és a la pública on es produeix la innovació, perquè en no tenir un model tancat, els mestres poden experimentar diferents models i mètodes.

Un dels problemes de l'escola pública, però, és la massificació a les aules, cosa que dificulta la innovació. L'administració rebaixa el número d'aules quan baixa la natalitat, en comptes de reduir la ràtio d'infants per aula. El procés que es fa, per tant, és el contrari del que caldria.

Marta Mata deia, en el discurs assenyalat:

En quantitat, en xifres, l'escola pública ha de ser oferta gratuïtament a tot infant, ha de ser accessible, ben situada en el mapa, i dotada dels recursos materials i humans que permetin una bona tasca educativa. I d'entrada, voldria remarcar com aquests aspectes considerats quantitius, i com a tals, objecte de discussió cada any en tots els pressupostos públics, tenen també tots el seu component qualitatiu, des d'una vivència de gratuïtat com a do fet de grat, i no per beneficència, a la ubicació de l'escola, integrada en el medi natural i social, a una construcció amb cànons d'educació, de funcional bellesa, a un material més valuós que el seu cost, la seva idoneïtat i les possibilitats d'educació que ofereix. I no cal dir quan entrem en les xifres, les ràtios de nens i el nombre de mestres, impossibles de fixar sense atendre a les seves qualitats, al nivell de formació del mestre, general, pedagògica i especialitzada, i a les possibilitats de desenvolupar-la contínuament en el seu treball.

Les línies de les escoles

Es constata que hi ha molta diferència de qualitat pedagògica i humana segons el nombre de línies que té l'escola, i quan n'hi ha poques, és més fàcil conèixer tot el que hi passa i anar-ho adequant a la millor manera de fer. En les escoles petites hi sol haver un equip de mestres més compacte i coherent i més il·lusió, mentre que els claustres en les escoles grans són feixucs, limiten el temps -que és sempre el mateix- per parlar de cada infant, i en general les reunions són actes administratius i organitzadors d'activitats. D'altra banda, els infants se senten millor en una escola petita.

L'ideal serien dues línies com a màxim, perquè al mestre li és més fàcil posar en pràctica projectes innovadors si té amb qui parlar-ne i instaurar-los.

Cal remarcar que si l'escola pública tingués les ràtios més baixes i més recursos humans, podria tenir més línies amb qualitat. Les escoles concertades tenen més línies: els interessa fer més ingressos.

Els mestres

Es parla de la conveniència o no de posar dos mestres per aula, o dos per cada tres aules, de manera que puguin fixar objectius i treball en comú, organitzant la classe en grups més petits, seguint amb més detall el progrés de cada alumne... Mai s'hauria de dividir els infants segons el seu nivell, però la realitat és que, en molts casos, quan hi ha dos mestres, el tutor continua fent el que feia i demana a l'altre que faci reforç al grup d'infants amb problemes, contravenint la possibilitat, molt més positiva, de treballar conjuntament. I és que a la majoria de mestres els és difícil tenir una altra persona a l'aula, tant si és un mestre de reforç com un mestre en pràctiques.

La manera d'acollir estudiants en pràctiques ha acabat sent totalment burocràtica. No totes les escoles ni tots els mestres serveixen per acollir pràctiques, i caldria valorar-ho, en comptes de concedir-les als mestres que necessiten punts, que és el que acaba passant. En aquestes condicions, la classe no funciona tan bé com podria i els futurs mestres no troben un medi que ajudi a la seva formació.

Treballar conjuntament no és molta més feina, sinó ganes de fer-la. Per fer una classe tradicional, no cal cap suport, mentre que per innovar és molt positiu tenir algú amb qui parlar-ne, i actuar en conseqüència. En un claustre d'ensenyament tradicional, el mestre innovador està indefens i li serà difícil tirar endavant la seva pràctica.

Innovació no vol dir només fer servir nous instruments, com la pissarra magnètica, els ordinadors, etc., sinó que cal utilitzar-los bé. El mestre ha d'estar sempre amb l'antena posada per saber què passa en cada moment i pensar com millorar la seva feina. Si es despista, està perdut.

El més freqüent és que l'ensenyament giri entorn dels llibres que, en realitat, haurien de ser una pauta, un ajut més al costat de molts altres estímuls més vius. Sortosament hi ha molts mestres joves renovadors. I a la Jornada Marta Mata que se celebra cada any a la Fundació Marta Mata Garriga, per exemple,

alguns dels que hi participen es mostren alleujats en veure que no estan sols, sinó que n'hi ha molts d'altres que treballen com ells.

M. Antònia Canals, parlant de matemàtiques, afirma que un problema és quelcom no previst: surt, cal resoldre'l, i per resoldre'l s'ha de pensar. Les operacions només són exercicis. Amb problemes ben plantejats es fa més que matemàtiques: s'ensenya a pensar i a resoldre situacions. No hi ha dubte que aquest element és una competència bàsica.

És millor exercitar les competències que basar-se en els llibres: comprendre un text i explicar-lo, per exemple, atès que la oral és la competència més usada i no se n'acostuma a fer gaire, sobretot perquè no se solen fer exàmens orals, a causa de la manca examinadors per a tants alumnes.

En alguns casos no es fa bon ús de les competències bàsiques, en considerar-les pur tràmit, quan en realitat estan ben plantejades.

Cal ressaltar que, en general, les escoles dels més petits funcionen millor, perquè els mestres es formen més, estan més motivats i donen més importància a la qualitat de les activitats que als continguts. Una mestra de P4 feia activitats de joc i moviment amb els infants, i una nena li va dir: 'avui no treballem?' La mestra li va respondre: 'això que fem és treballar...' I és que aP3 havia fet fitxes...

Finalment es constata la importància d'una bona biblioteca escolar: és un equipament fonamental en l'educació de la mainada, i ha d'estar ben portada. Si no, no serveix per res. El mestre bibliotecari, i més en una escola petita, coneix tots els nens, els pot aconsellar, conrear el gust per la lectura i ajudar molt els mestres.

La formació dels mestres

Es constata que molts mestres joves són poc renovadors, en part a causa de la formació que han rebut. Als anys 60 i 70 del segle XX hi va haver, a Catalunya sobretot, el renaixement de la renovació pedagògica, que va començar a l'Escola de Mestres Rosa Sensat i en algunes escoles i, a partir d'aquí es va anar renovant la formació dels mestres, d'una manera especial a la UAB. Darrerament hi ha hagut un retrocés en aquest sentit, de manera que actualment Catalunya potser ja no és la comunitat més renovadora de l'Estat, com ho havia estat durant molt temps.

A poc a poc, caldria anar canviant aquesta formació, de manera que els estudiants comprenguin que l'obtenció del títol només és un inici i que, en realitat, qui vol ensenyar i educar, ha d'aprendre cada dia. És bàsic, per exemple, que els formadors de mestres hagin fet de mestres durant un temps.

És sorprenent que alguns mestres –ben segur que poc motivats– mirin a d'altres amb cara d'estranyesa perquè fan un curs voluntàriament, que no dona punts.

Es comenta que quan els mestres tenen objectius clars, es pot fer molta feina i que un mestre que no està motivat, no podrà fer allò que cal. Generalment la persona que forma els mestres veu quins estan motivats i quins no ho estan, de la mateixa manera que el bon mestre veu la motivació dels seus infants, i a qui és més fàcil aconseguir motivar-los que quan es tracta dels estudiants.

Marta Mata diu, en el discurs citat:

Aquest segle que ara acabem ha vist conformar-se la qualitat de l'educació amb uns requisits més enllà dels del clàssic ensenyament, els del cultiu de l'activitat i la personalitat integral del nen, singularment la seva creativitat i llibertat, i el de la col·laboració, la participació, de tots els possibles agents en l'educació.

Diria el mateix ara?...

Els pares

Molts pares i mares volen com a escola dels seus fills, una còpia de l'escola que ells van tenir, l'escola que van viure. I la majoria no van anar a una escola on l'infant fos el centre de l'educació i l'activitat la manera d'aprendre. Els que sí que van tenir aquest tipus d'escola, no estan d'acord amb algunes maneres de fer actuals, i afirmen que la seva escola era molt més moderna que la dels seus fills. Cal, doncs, que tots els mestres de l'equip facin pinya de cara als pares, una vegada tinguin clar com plantejar l'educació i l'ensenyament. Això no treu que hagin de parlar amb ells sempre que calgui i demanar-los participació.

Cap al final del discurs de la Marta, assenyala:

Voldria remarcar la constatació que he fet al llarg d'aquests vint anys, molt més enllà del que es podia veure en les instàncies polítiques, de legislació i d'administració on he treballat. La consecució de l'escola pública necessita la feina de cada dia, en tots i cada un dels llocs on som, a l'escola, a la universitat, a l'administració, però sobretot necessita horitzons conceptuals i geogràfics tan amplis com ens sigui possible abastar, i fins la humilitat i la certesa de saber, que n'hi ha que no abastem, i l'esperança que segurament altres hi arribaran.

El lleure

Als monitors de lleure se'ls fa molt difícil pensar en treballar sols; sempre ho comparteixen tot: objectius i mètodes i se sorprenden que en el cas dels mestres no sempre sigui així. La formació dels educadors de lleure ja es fa en comú. Els responsables dels monitors de la casa de colònies Cal Mata, per exemple, constaten que els mestres més grans són més participatius i renovadors que els joves en les activitats amb els infants. I aquesta actitud es dona tant a les colònies com a l'escola.

Cartell de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, fundada a finals del segle XVIII.

La Renovació Pedagògica

25.4.2016

El debat es va basar en l'article de Marta Mata *Renovació Pedagògica*, publicat a la revista Vida Escolar núm.224, l'any 1983:

Hi diu: la paraula escola ha sobreviscut a la mort d'una o més llengües: era el terme amb què els grecs van designar allò que estimaven tant: el temps lliure, l'oci, l'estudi, en el sentit més lúdic d'exercici intel·lectual. Després, els romans la van incorporar al seu cabal lingüístic (...) convertint-la en un lloc amb parets i finestres- més parets que finestres-, encara que tingués com a primer mestre el ludimagister, el mestre de joc, en record de l'oci que havia presidit el naixement de la paraula i la realitat.

Continua dient: els textos clàssics parlen de l'educació com a realització i triomf de la humanitat, mentre que la majoria de referències reals a l'escola apunten a la sordidesa i fins i tot a la crueltat envers l'infant (...) No hi ha text clàssic que no parli de l'educació amb amplitud de mires, però no hi ha poble que realitzi l'escola amb mires d'amplitud.

Al segle XIX, l'escola va passar de ser minoritària a ser escola per a tothom, però aquest canvi no ha afectat gaire la concepció i la realitat de l'escola. Simplement, ha multiplicat per 'x' el que ja hi havia, sense plantejar com havien de canviar la institució i el sistema. Aquest no canvi, és la primera conseqüència de l'anomenat 'fracàs escolar'. Perquè si l'escola minoritària discriminava els infants permetent-los o no participar-hi, l'actual, l'obligatòria, ho fa perquè no té en compte cada un dels infants i les seves capacitats i necessitats. L'escola ha de convertir tots els infants en ciutadans. I això vol dir posar l'infant al centre de l'educació, desenvolupant totes les seves capacitats, individualment i col·lectivament, de manera que ingressi a la societat *a través d'un coneixement objectiu, afectiu, crític, creatiu i solidàriament responsable, posant la seva realitat personal al servei de la complexa realitat social*

Quan l'escola ha avançat ha estat principalment quan s'ha renovat

Es parla de la diferència entre INNOVACIÓ i RENOVACIÓ, que sovint semblen sinònims, però no ho són: innovar és introduir quelcom de nou, mentre que renovar és fer que una cosa nova vingui a reemplaçar la que hi havia. El que cal, doncs, és canviar l'escola, substituint la seva manera de ser per una altra. Això no vol dir que no s'hagi d'innovar, i més val innovar que no fer res. Però el mitjà per tenir una escola adequada als infants és la renovació.

Es constata que darrerament han sorgit diferents associacions d'escoles que, conscients que el sistema escolar vigent no és prou adequat per als infants, fan servir diferents tècniques alternatives, però en general són més innovadores que renovadores. Caldria que, a través de la innovació que és més ràpida i fàcil d'instaurar, s'arribés a la renovació.

Per això és important que els diferents nuclis innovadors i renovadors debatin i arribin a conclusions per **RENOVAR L'ESCOLA**.

Actualment la renovació continua sent un treball voluntari, que l'administració no valora ni acull. Simplement, deixa fer, però no n'hi ha prou.

El sistema educatiu de la II República va acollir la renovació i va fer una expansió quantitativa i de renovació qualitativa. Aquest fet és una de les característiques que va fer del model escolar de l'època un dels més avançats d'Europa gràcies als plans de construccions escolars, de formació del magisteri, de la manera que els mestres accedissin a l'escola pública, etc.

Rousseau deia que cal conèixer l'infant i acomplir el deure públic de la seva educació, perquè cada un sigui ciutadà de ple dret. I per això calia un canvi total: un gir copernicà de la concepció de l'escola.

La renovació de l'escola s'ha fet, en gran part, prenent el model de l'educació de l'infant deficient, que ha resultat ser una font de superació de la marginació dels infants.

No cal dir que, amb la dictadura franquista, l'escola que tenia l'infant al centre de l'educació, va morir. Tot i això, arreu de la Península Ibèrica hi va haver grups de persones que havien anat a l'escola de la República i, amb el suport d'alguns dels mestres que havien tingut, van crear grups de mestres i escoles que, en la clandestinitat, seguien el model d'aquella escola.

Un d'aquests grups de mestres va crear l'Escola de Mestres Rosa Sensat, on molts alumnes de l'Escola Normal de la dictadura hi van trobar una nova manera d'educar i la van posar en pràctica. Alguns d'aquests mestres, o mestres i pares, ajudats per l'Escola de Mestres Rosa Sensat, van crear escoles –que no podien ser públiques però tenien la voluntat de ser-ho- on posar en pràctica els nous mètodes. Aquestes escoles van formar més endavant el Col·lectiu d'Escoles Per una Escola Pública Catalana (CEPEPC).

Marta Mata diu en l'article:

El miracle del pas a l'escola nova com a reacció a la tradicional, del serveis de les situacions marginals a la situació general, és un cas típic de possibilitat de canvi humà, el miracle bàsic de la Renovació Pedagògica. Perquè cada persona pot ser diferent dels qui li van donar la vida i van formar el seu entorn, ha estat i és possible que els mestres formats a la vella escola facin el canvi cap a la nova escola.

Cal remarcar que, quan Marta Mata va ser diputada al Parlament, va impulsar la Llei 14/1983, coneguda com la Llei del CEPEPC, que el Parlament va aprovar, de manera que gairebé totes les escoles que hi pertanyien van anar passant a públiques, amb més o menys rapidesa i fortuna, depenent de l'acció de l'administració educativa i de cada administració municipal. Un model del pas efectiu a la xarxa pública va ser el de l'Ajuntament de Barcelona, quan Marta Mata va ser regidora.

El pas de les escoles del CEPEPC a la xarxa pública, quan es va fer bé, va produir un avenç en la qualitat de l'escola que, malauradament, en els darrers anys ha fet un retrocés.

Marta Mata dibuixa un triangle sense el qual, diu, no és possible la dinàmica interna de la Renovació Pedagògica:

-el primer vèrtex del triangle és el grup classe, que és on es fa, o no, aquesta renovació. És la font de la pedagogia i de l'alegria del treball escolar, diu Marta Mata en l'article citat.

-el segon vèrtex és la reflexió compartida sobre el treball escolar, amb els companys, amb experts...

-el tercer vèrtex és la formació del mestre, la inicial i la permanent, que s'alimenta i reverteix en la pràctica escolar i la reflexió i l'estudi compartits.

I continua: *La Renovació Pedagògica és la resposta interna de l'escola al plantejament de l'obligatorietat, i la concepció d'Escola Pública és l'única concepció d'escola obligatòria que assegura a tots els infants la Renovació Pedagògica.*

Aquesta definició és ben certa, però ens trobem amb què, per exemple, les aules de P3 que s'eliminen no són les d'escola privada, sinó les de la pública. Si hi ha menys infants, l'administració hauria de baixar les ràtios per atendre millor tots els infants, i no suprimir aules.

Hi ha mestres i grups de mestres i escoles que fan una escola diferent, més arrelada al medi i més adequada al que els infants necessiten. Caldria acollir tots aquests mestres i escoles perquè intercanviessin experiències i debatessin com progressar en la qualitat pedagògica. És una de les feines que haurien de fer els Moviments de Renovació Pedagògica.

L'arrel d'una educació diferent, està en el canvi

Cal fer un nou camí de relació Moviments de Renovació Pedagògica–Administració Educativa, però l'important no és el moviment ni el camí, sinó la càrrega de Renovació Pedagògica que s'hi vehicula i, potser encara més, la disposició amb què s'aconsegueix fer-la arribar a totes les escoles i tots els infants.

Dibuix de Cesc a la portada del llibre 'Ai que bé',
recull de textos dedicats d'amics i amigues, amb motiu del
70è aniversari de Marta Mata, l'any 1996

La Llei de Política Lingüística

30.5.2016

La tertúlia es planteja en base a l'article del mateix títol de Marta Mata, escrit poc després d'haver-se aprovat al Parlament de Catalunya la Llei de política lingüística, en la redacció de la qual va intervenir.

Afirma que és molt diferent treballar una llei partint de zero que fer-la després de molts anys de treballar amb els infants i d'haver estudiat en profunditat com calia tractar el contacte de llengües.

Veiem que la llei és prou fidel a allò que ella pensava, perquè hi va treballar de valent al costat de companys seus que no tenien experiència prèvia sobre el tema, inspirant-se en la pràctica amb alumnes i la reflexió sobre aquesta pràctica, compartida amb molts mestres. Cal dir que Marta Mata sempre treballava en equip i tenia en compte totes les aportacions.

En paraules seves: *La realitat, d'una banda posa límits, però de l'altra troba solucions.*

Llegint l'article i la llei, queda molt clar que la immersió lingüística, que funciona des de fa trenta anys, n'és un aspecte molt important, però no l'únic. El text supera aquesta característica i va més enllà.

La llei de normalització lingüística és una llei dinàmica, és una concepció que es veu apuntada en l'Estatut quan diu: "La Generalitat posarà mitjans per tal que pugui arribar-se a una situació d'igualtat de drets i deures pel que fa als ciutadans i les llengües".

És evident que la immersió ha funcionat a l'escola: els nois i les noies acaben l'escolaritat parlant totes dues llengües. Tanmateix, una gran quantitat de joves no utilitzen el català entre ells. Es dona la paradoxa que abans que s'apliqués la immersió lingüística, els alumnes solien parlar castellà a classe i català al pati. Ara parlen català a classe i castellà al pati.

Pel que fa a les famílies, molts pares parlen castellà amb els fills encara que sàpiguen parlar català, mentre que d'altres, castellanoparlants, els parlen català. Aquests darrers són els que tenen consciència que la llengua és un signe de pertinença a la societat.

Marta Mata diu: *L'infant té el dret d'aprendre la llengua, el dret de formar-se, el dret que la llengua contribueixi a la seva formació personal, i encara més, el dret que la llengua contribueixi a la seva pertinença a una comunitat. Són els tres drets que considerem fonamentals. Com a mestres diríem: aprendre és didàctica, formar-se és pedagogia amb minúscula i pertànyer és Pedagogia amb majúscula. La Pedagogia a Catalunya ha d'aconseguir no només que el nen estigui format sinó que pertanyi a la seva comunitat. Aquesta és la diferència entre la pedagogia pensada com una tasca mestre-nen, o la Pedagogia pensada com una tasca escola-societat o escola-poble.*

A nivell global s'ha aconseguit que l'infant es formi, que la llengua intervingui en la seva formació personal, però no s'ha arribat, en general, a l'objectiu que la llengua contribueixi a la pertinença a una comunitat; no s'ha interioritzat aquest sentiment.

Aquesta llei prefigura i incideix en una política lingüística que es basa en una política preexistent: la de 1978, en què es dictà l'obligatorietat de la llengua catalana a l'escola per part d'un ministre de Madrid, Íñigo Cavero. És un decret que, venint de Madrid, és extraordinari: no s'havia dictat mai d'una manera tan contundent l'obligatorietat, que és una paraula que no m'agrada gens, però que no vaig tenir prou força per suprimir.

Moltes escoles van aplicar aquest decret i la majoria també utilitzaven el castellà, que sens dubte ha de ser present a l'escola, per aprendre'l i per respectar-lo.

La tendència, en debatre la llei, era que els pares tinguessin el dret de triar la llengua amb què havien d'aprendre els seus fills. Vam aconseguir allò que com a mestres ens tocava aconseguir: que es donés preferència a l'infant per sobre l'adult, i vam introduir la idea de la llengua habitual de l'infant, no de la llengua materna. La llengua materna és la de la mare, i la llengua de l'infant és la llengua de l'infant. I així consta en la llei, que afirma que l'administració ha de vetllar perquè els infants no vagin a escoles diferents segons quina sigui la seva llengua habitual, sinó que han d'estar tots junts i aconseguir que aprenguin i parlin català. La llengua catalana ha de ser la dominant a l'escola, tal com diu l'Estatut.

Actualment, hi ha escoles privades que fan les classes en català o en castellà a petició dels pares. Això vol dir que separen els infants segons la llengua que demanen els pares. I tant pedagògicament com socialment és un error, perquè mai els alumnes no s'han de separar sota cap concepte: religiós, lingüístic, cultural... La no separació contribueix a la convivència pacífica a l'escola i a la societat.

El pedagog Alexandre Galí deia que en l'ensenyament de la llengua cal actuar amb molta flexibilitat, tenir en compte les diferents circumstàncies dels infants en cada edat i en cada situació, i obrar en conseqüència. Actuar amb flexibilitat no vol dir ser tou, sinó saber on cal insistir per obtenir un millor resultat cada vegada.

Ara, tant per la realitat actual del castellà a Catalunya, com per la realitat de Catalunya en el conjunt d'Espanya, cal treballar perquè els conflictes que hi pugui haver no siguin conflictes de llengua, perquè les llengües haurien de ser vistes precisament com a instruments sempre positius de relació.

I ens trobem, trenta anys després, que hi ha molts més alumnes estrangers i, per tant, caldria afegir al paràgraf anterior "i per la realitat multinacional a l'escola". I encara cal treballar més perquè no hi hagi conflictes de llengua quan també la legalitat és molt més complicada i atia la conflictivitat, en dictar que cal utilitzar el castellà com a llengua vehicular a classe quan ho demana

una família. Aquesta llei és una aberració i contradiu tota la feina que s'ha fet a Catalunya en el tema del contacte de llengües.

Pel que fa als alumnes estrangers, es dona la circumstància que els provinents de sudamèrica són els que tarden més a parlar català, perquè es poden comunicar amb el castellà sense problemes.

L'escola ha de tenir molt present allò que hi ha al seu voltant, sobretot pel que fa a mitjans de comunicació social, perquè són els que donen a la nostra societat el nivell de llenguatge cultural mitjà. És per això que la Llei de Normalització Lingüística els dona molta importància.

El fet que l'escola sigui en català, significa molt més que el fet que la llengua vehicular sigui el català, i cal remarcar que totes les escoles de Catalunya són escoles catalanes. De la mateixa manera que a Anglaterra no es diu que una escola sigui anglesa, a Catalunya no s'ha de dir que una escola és catalana. Cal tenir-ho present per no caure en aquest parany, que en ocasions alguns posen per distingir unes escoles de les altres.

Les classes dels instituts amb massa freqüència són en castellà. I això pot ser fet expressament per separar, o bé per comoditat del professorat.

Pel que fa als infants més petits, caldria que abans d'aprendre a llegir i escriure dominessin la llengua i, per tant, cal retardar l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, que quan els nens i les nenes són més grans i tenen més domini lingüístic, l'adquireixen amb menys esforç i menys temps.

Finlàndia, país al qual sempre es mira com a model, es planteja legislar que cap nen aprengui a llegir abans dels 6 o 7 anys, perquè es considera que la manca de base dificulta l'escolaritat.

Cal un canvi de mentalitat de la societat, canvi de la mentalitat d'alguns mestres i més formació per a tots, per fer una escola més adequada a les necessitats dels infants.

La tercera llengua

No cal dir que normalment és l'anglès. I la nova tendència és fer algunes assignatures en anglès. Però d'una banda, una majoria de mestres no sap prou anglès i de l'altra, fer assignatures en aquesta llengua pot fer creure als alumnes que, per exemple, "les matemàtiques són angleses". Una altra cosa és que el professor d'anglès faci altres activitats en aquesta llengua: educació física, teatre, que el parli al menjador...

L'Escola Vila Olímpica de Barcelona per exemple, van ser pionera en treballar tres dies en català i dos en anglès, alternant les assignatures en cada llengua.

També seria bo que des de l'escola i des de l'administració es treballés perquè els alumnes triessin altres llengües i no només l'anglès. El francès, per exemple, és més proper al català i al castellà i, per tant, més fàcil d'entendre i d'aprendre.

A gairebé tots els països europeus es pot triar entre diverses llengües. Una visita a tres instituts de Berlín va mostrar que a cap dels tres es feia anglès: castellà, italià, xinès... I a Göteborg es podia triar entre diverses o moltes llengües diferents.

Lleis d'educació

En moltes ocasions s'ha dit que la llei d'educació s'hauria de fer per consens, però resulta molt difícil arribar a acords amb col·lectius que tenen ideologies tan distants: dreta, esquerra, religió...

En aquest moment cal complir la LOMCE, que és una mala llei des de tots els punts de vista, també el de la llengua, com ja s'ha dit.

L'única solució seria pactar una llei de mínims de manera que cada comunitat autònoma l'apliqués a la seva manera-

DIARI OFICIAL
DE LA
GENERALITAT DE CATALUNYA

DIRECCIÓ: DIARI OFICIAL DE LA GENERALITAT
Palau de la Generalitat, Tel. 301-19-94
Barcelona - 5

ADMINISTRACIÓ: Impremta Casa de Caritat
Montalegre, 5. - Tel. 301-01-74
Barcelona - 1

Dipòsit legal:
B - 47899 - 1977

Any VII (2.ª època)   Divendres, 22 d'abril de 1983   Separata del N.º 322

PRESIDENCIA DE LA GENERALITAT

**LLEI 7/1983, DE 18 D'ABRIL, DE NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA A CATALUNYA**

EL PRESIDENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Sis notori a tots els ciutadans que el Parlament de Catalunya ha aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que estableix l'article 33.2 de l'Estatut d'Autonomia, promulgo la següent

LLEI

La llengua catalana, element fonamental de la formació de Catalunya, n'ha estat sempre la llengua pròpia, com a eina natural de comunicació i com a expressió i símbol d'una unitat cultural amb profundes arrels històriques. A més, ha estat el testimoni de la fidelitat del poble català envers la seva terra i la seva cultura específica. Finalment, ha servit molt sovint d'instrument integrador, facilitant la més absoluta participació dels ciutadans de Catalunya en la nostra convivència pacífica, amb total independència de llur origen geogràfic.

Forjada en el seu territori i compartida després amb altres terres, amb les quals forma una comunitat lingüística que ha aportat al llarg dels segles una valerosa contribució a la cultura, la llengua catalana es troba des de fa anys en una situació precària, caracteritzada principalment per l'escassa presència que té en els àmbits d'ús oficial, de l'ensenyament i dels mitjans de comunicació social.

Entre les causes i els condicionants d'aquesta situació, hom en pot enumerar uns quants de decisius. En primer lloc, hi ha la pèrdua de l'oficialitat del català fa dos segles i mig, arran dels decrets de Nova Planta, els quals im-

posaren el castellà com a únic idioma oficial, mentre que fou reforçada en ple segle xx amb les prohibicions i les persecucions contra la llengua i la cultura catalanes desfermades a partir del 1939. En segon lloc, la implantació, a mitjan segle xix, de l'ensenyament obligatori comportà que el català fos bandejat de les escoles de Catalunya, en les quals, fins al 1978 i llevat d'alguns curts períodes, només s'ensenyà preceptivament el castellà i en castellà. En tercer lloc, l'establiment a Catalunya d'un gran nombre de persones majoritàriament castellano-parlants s'ha produït durant molts anys sense que Catalunya pogués oferir-los estructures socio-econòmiques, urbanístiques, escolars i d'altra mena que els haurien permès una incorporació i una apreciació plenes a la societat catalana, des de les seves pròpies identitats culturals, que la Generalitat reconeix i respecta. I, finalment, l'aparició dels moderns mitjans de comunicació de massa en llengua castellana, entre els quals cal esmentar pel paper preponderant la televisió, contribuï a bandejar el català gairebé total del català de l'àmbit públic.

Iniciada una etapa de convivència democràtica i de reconeixement de la personalitat dels pobles que integren l'Estat espanyol, la Constitució, en l'article 3, després d'haver establert que "el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat", la qual "tots els espanyols tenen el deure de conèixer i el dret d'usar", diu que "les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb llurs Estatuts", i afirma que "la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que ha d'ésser objecte d'un respecte i una protecció especials".

Més particularment, l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia diu:

"1. La llengua pròpia de Catalunya és el català.

"2. L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol.

"3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur desenvolupament i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.

"4. La parla aranesa serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció."

Per tant, estableix la distinció segons la qual el català és la llengua pròpia de Catalunya i alhora llengua oficial i el castellà també hi és llengua oficial per tal com ho és a tot l'Estat espanyol. A Catalunya, doncs, sota el règim de l'Estatut d'Autonomia hi ha una llengua pròpia i dues llengües oficials; i la Generalitat ha de promoure i garantir la igualtat plena de totes dues. També corresponen a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de cultura en general (art. 9.4) i la competència plena sobre l'ensenyament (art. 13). La normalització lingüística a Catalunya, doncs, queda, no sols definida, sinó encomanada a una acció de la Generalitat que posi tot l'impuls polític a prendre les mesures i crear les condicions que garanteixin aquesta normalització.

El restabliment del català en el lloc que li correspon com a llengua pròpia de Catalunya és un dret i un deure irrenunciables del poble català, que han

Plans del govern per l'educació dels més petits: 0 a 6 anys

26.9.2016

El text de la pregunta de Marta Mata al Congrés dels Diputats de l'any 1979, que ha estat la base d'aquesta tertúlia, es pot ampliar amb la proposició de llei per l'educació dels infants fins a 3 anys, que va fer al parlament de Catalunya, el 1982. Tots dos estan inclosos en el llibre citat.

A Espanya, el 1979 hi havia molt poques places educatives per als nens i nenes més petits, sobretot els de 0 a 3 anys. Per tant, és oportuna la pregunta que fa Marta Mata al Congrés dels Diputats, on descriu esplèndidament el que han de ser l'Escola Bressol i el Parvulari. Però en el moment de fer-la es constata clarament l'escassa rellevància que el tema té per a la majoria dels diputats, atès que molts marxen de l'hemicicle quan ella comença a parlar i Manuel Fraga no s'està de dir que hi ha coses més importants.

A poc a poc, a partir sobretot del bon treball de molts mestres i educadores i en part també de la vigència de les lleis que en recullen la importància, ha anat canviant la percepció social i actualment es considera necessària aquesta educació, tot i que encara és minoritària i, en molts casos, continua vigent el que Marta Mata exposava.

Cal dir que els 3-6 anys, parvulari, és més reconegut que l'escola bressol i és perquè forma part de l'escola de primària. Quan l'escola bressol i el parvulari tenen relació i són considerades com a part de la comunitat escolar, és gràcies a l'esforç de les mestres i les educadores. L'organització escolar no ajuda: normalment l'escola bressol és de pagament i el parvulari no; estan separats, i és difícil que es considerin com a continuïtat, que és com hauria de ser.

A Albinyana, per exemple, la llar està a dins de l'escola, no per una qüestió de principi, sinó per aprofitar l'espai, i no es pot negar que hi ha un menysteniment de la gent de l'escola bressol. La separació és també mental.

Una vegada aplicada la LOGSE es va produir un desenvolupament positiu, que definia com han de ser els paràmetres de qualitat del 0-6, i en deu anys no hi va haver marxa enrere. El problema va tornar quan LOGSE va deixar de ser vigent, el parvulari va entrar a l'engranatge del sistema i es va considerar escola, és a dir, havia de donar resultats per quedar bé als informes PISA.

A Escòcia els nens van a l'escola bressol fins als 6 anys, i és cara; si l'infant no hi va es queda a casa i la mare cobra per estar amb ell, però la majoria de les mares volen continuar treballant. L'escola a partir dels 6 anys és gratuïta.

A França hi ha un programa, Comènius, que tracta la relació entre les etapes infantil i primària i posa en qüestió que els infants aprenguin a llegir als 5 anys. A Finlàndia l'aprenentatge de la lectura no es fa fins als 7 anys, que és quan el cervell està preparat per fer-ho. De fet, el govern ha prohibit que s'ensenyi abans.

És cert que alguns parvularis treballen per projectes i els infants acaben l'etapa preparats per entrar a primer de primària, però d'altres no treballen la iniciativa, la creativitat, i la preparació per començar primària és més baixa. El Departament d'Ensenyament no fomenta ni proporciona mitjans per fer una bona escola infantil.

En molts casos els pares volen que l'escola sigui una reproducció de la que ells van tenir. Una mare de parvulari es queixava perquè la seva filla no feia fitxes, com estava acostumada, i es cansava de jugar. L'escola, en molts casos s'ha d'omplir de raons per explicar als pares per què no té llibres ni fa fer fitxes i, si n'està convençuda, ho farà bé. La raó principal és que els nens i les nenes han de fer activitats que desenvolupin totes les capacitats.

Cal dir que la formació de mestres d'educació infantil ha canviat i els mestres de pràctiques estan ben informats. Tot i això, caldria que la universitat triés amb cura les escoles on els alumnes facin les pràctiques.

L'administració hauria de promoure la unitat de l'etapa 0-6. Alguns ajuntaments que tenen escoles bressol podrien provar de fer-ho. Molts d'aquests ajuntaments gestionen directament les escoles bressol i d'altres no. Sempre és molt millor la gestió directa.

Comentant el documental sobre l'Escola Nova XXI, es constata que no parla dels més petits, sinó només de 3 a 12 anys, com un mateix bloc, sense tenir en compte l'escola bressol. D'aquesta manera la innovació queda coixa. La Generalitat hi dona suport, però no ho relaciona amb els 0-3, i d'aquesta manera no s'arreglarà.

Per fer una educació diferent per als nois i noies, cal que s'hi impliqui tota l'escola; si l'equip directiu no ho té clar, és molt difícil renovar.

És fonamental la formació dels educadors, que han de treballar molt i, per tant, els ha d'agradar aquesta professió. I la feina que representa fer una escola adequada als infants no es valora prou des de l'administració.

D'altra banda, es creu que les orientacions del currículum són prou àmplies perquè hi càpiga tot. Estan prou bé i poden ser útils.

El pla 0-3 aprovat a Lisboa deia que tots els països havien d'escolaritzar un percentatge determinat d'infants de 0-3 i de 3-6. Això va fer que en alguns pobles petits d'Espanya, s'hi construïssin escoles bressol, tot i que no hi havia infants.

En aquest moment, l'escola bressol i el parvulari estan més separats que l'any 1979, quan la Marta Mata va fer la intervenció al Congrés de Diputats. I moltes escoles bressol estan muntades per empreses privades que les han creat com a negoci.

Es conclou:

-que l'escola bressol i el parvulari han de tenir una relació estreta

- que les direccions han de donar preferència a la pedagogia que cal als nens.
- que s'ha de fer formació de mestres en aquest sentit.
- que els directors han de ser conscients de la importància d'explicar bé a les famílies com es treballa i per què.

Al Baix Penedès hi ha una xarxa d'escoles i mestres que treballen en aquest sentit. Fan reunions mensuals itinerants per canviar impressions i experiències. A la primera reunió hi havia vuitanta persones. La Fundació Marta Mata s'ofereix a donar-los suport sempre que calgui

Caldria que el Centre de Recursos conegués l'existència d'aquesta xarxa i convidés a participar-hi a totes les escoles bressol i parvularis de la demarcació.

Cal canviar moltes maneres de fer. Per exemple, no pot ser que alguns mestres de primària diguin que els infants no els arriben tan 'preparats' com abans. Han d'entendre que franja d'edat del 3-6 és més a prop de la de 0-3 que de primària i que no es tracta d'inculcar continguts sinó de desenvolupar capacitats.

Es parla també del documental de TV3 'Escola Nova XXI', considerant que el més interessant va ser l'organització de l'espai en una aula gran amb tres mestres alhora, amb tots els alumnes, fet que significa una intensa i específica formació dels mestres, que no estan acostumats a treballar junts, contràriament als educadors de lleure, que sempre ho fan. Val a dir que a les escoles bressol, fa uns anys treballaven més d'una educadora a cada grup, cosa que no passa a l'actualitat. S'hi mostraven treballs que entren pels ulls, mentre que el més interessant és el que *es pot escoltar amb els ulls tancats*, per conèixer els fonaments de cada activitat. No es veia la raó profunda de fer el que feien.

D'altra banda, en cap moment van citar que sempre hi ha hagut escoles i mestres que han fet un ensenyament actiu, que té en compte l'alumnat i les seves necessitats.

Jugant al pati de l'escola Piquedines, de Taradell

La panera dels tresors